BIOG.

ANTONÍN OSTRČIL

NAPSAL

JOSEF LUKÁŠ

1949

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PRAZE

14K 3635
2.50

Prof. D. A. Ostrell

ANTONÍN OSTRČIL

NAPSAL

JOSEF LUKÁŠ

V PRAZE 1949

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

314577

Dne 30. června 1941 zemřel řádný člen České akademie věd a umění prof. Dr *Antonín Ostrčil,* řádný profesor porodnictví a gynaekologie lékařské fakulty university *Karlovy* v Praze. Úsekem života *Ostrčilova* od jeho prvních vědeckých prací až do předčasného skonu je dán kus vývoje a historie české vědy lékařské vůbec, oboru porodnického a gynaekologického pak zvlášť. Právě za svoji celoživotní práci dostalo se mu uznání a nejvyšších vyznamenání doma i v zahraničí. Byl významným zástupcem svého oboru, uznávaným doma i v zahraničí, důstojným předsedou Spolku českých lékařů, České společnosti porodnické a gynaekologické, Spolku pro zkoumání a potírání zhoubných nádorů a mnoha jiných lékařských a sociálních institucí. Byl tvůrcem porodnické a gynaekologické školy, osobnost vysokých cílů, širokých obzorů, tvůrčí duch se smyslem pro reálnost, účelnost a život.

Antonín Ostrčil narodil se 8. května 1874 jako syn vzdělaného a oblíbeného smíchovského lékaře *Josefa Ostrčila.* Po studiích gymnasiálních byl zapsán na lékařskou fakultu a v době rigorosních zkoušek před promocí ztrácí otce, který předčasně umírá ve stáří 54 roků. Tato životní rána mladého *Ostrčila* zoceluje a nesmazatelně se mu vrývá v duši heslo: periculum in mora! Od té doby zrychluje se pracovní snažení *Ostrčilovo* v denní neúnavnou činnost, aby smrt snad nepřervala předčasně i jeho dílo. Po promoci stává se operačním

chovancem u prof. *Pawlíka,* ale brzy, po roce, přechází jako honorovaný asistent na babickou školu *Rubeškovu.* Učinil tak pod tlakem životních okolností a nutností, poněvadž plat asistentský tenkrát potřeboval a nemohl čekati při bezplatném elevátu na klinický vzestup. Do jisté míry se tento přestup na školu *Rubeškovu Ostrčilovi* vymstil tím, že když požádal o habilitaci v profesorském sboru, tu ordinarius *Pawlík* ho habilitoval pouze z porodnictví! A tenkrát snad se již rozhodl dokázati, že mu přísluší i venia legendi z gynaekologie a v budoucnu téměř dvě třetiny svých vědeckých prací věnuje gynaekologickým thematům. *Ostrčilova* generace vlastně žila v době, kdy nebylo tradiční české gynaekologické školy, mladí pracovníci byli autodidakty. Začátky vzdělání získal v gynaekologickém kursu na mrtvole, který ku podivu vedl profesor babické školy *Rubeška.* Pak operoval kde se vyskytla příležitost, v nemocnici *Alžbětinek,* v *Jedličkově* Pražském sanatoriu v Podolí a hlavně u svého přítele prof. *Niederleho,* primáře kladenské nemocnice, jemuž připsal r. 1923 učebnici *Operativní gynaekologie.* Vycvičil se v dokonalého, svědomitého operatéra, ale nikdy se nedal oslepiti září operativní mediciny, ať již v chirurgii, gynaekologii či porodnictví. Věřil, že operativní medicina není pravou cestou vedoucí k pokroku, ježto znamená do jisté míry zkomolení organismu, therapii z nouze. Výslovně pravil: „Kdyby všichni lékaři studovali jen operace, zastavil by se úplně pokrok mediciny. Není pravým gynaekologem, kdo je jen operatér. Kdo spoléhaje na svou operativní techniku, operuje systematicky bez diagnos, je operativním nádeníkem a ne lékařem. V laboratořích, ve vyšetřovacích methodách tkví kořen zdárného rozvoje mediciny." (*Obsah gynaekologie,* nástupní přednáška v Praze, r. 1925.) Proto, ač uznával specialisaci, vždycky tvrdil, že gynaekolog nesmí zůstati

gynaekologem specialistou, nýbrž musí býti medicinae universae doctor. Byl zásadním optimistou v lékařství. Optimismus mu byl zárukou pokroku a rozvoje, byl přesvědčen o brzkém, trvalém vyléčení zhoubných nádorů, o vyhubení infekčních nemocí, o zvolnění stárnutí a tím prodloužení lidského života a vymizení pathologické smrti.

Vědecká práce *Ostrčilova* začíná v ústavu pathologicko-anatomickém prof. *Spiny* a pak prof. *Hlavy* r. 1895, kdy publikoval v Rozpravách České akademie věd a umění práci *O pruhovaném svalstvu ve stěně plicní u bílé myši.* Pak však na babické škole *Rubeškově* začíná pracovati na thematech porodnických. Při unavující práci s přednáškami v kursech pro porodní asistentky publikuje z počátku práce kasuistické, týkající se *puerperální eklampsie* a zajímavějších porodnických případů. V r. 1901 však již systematicky shrnuje výsledky svého pozorování při *polohách obličejových* a zdůrazňuje hlavní příčinu těchto poloh v úzké pánvi. V práci *O kleštích v porodnické praxi* probírá s obvyklou svou důkladností tuto otázku, upozorňuje na nebezpečí, které v praxi snadno může lékaře poděsiti a systematicky udává jednotlivé indikace, kde možno kleští použít. Připomíná, že opatrným a rozvážným počínáním lze počet klešťových operací snížiti na minimum. O rok později uveřejňuje práci *O rychlém rozšíření hrdla děložního za porodu* s poznámkou o zvláštním průběhu jednoho případu eklampsie. Popisuje techniku umělého a rychlého rozšíření děložního hrdla tehdy používaným nástrojem *Bossiho.* V témže roce podává své zkušenosti získané při embryotomii a zamítá provádění této operace naslepo, jen pod kontrolou prstů, jak se dosud dálo. Samostatně přichází k poznání, že operaci může prováděti v zrcadlech poševních za kontroly zraku, čímž celý výkon je rychlejší a je proveden s větší jistotou. R. 1904 vychází po-

drobná práce *Rektifikace obličejových poloh zevními hmaty.* Hodnotí methody, sloužící k rektifikaci obličejové polohy, za nejvhodnější považuje methodu *Schatzovu,* kterou doplňuje tak, že radí, aby asistující prováděl obvyklou methodu *Schatzovu,* operující sám, aby zevně nad sponou tlačil záhlaví plodu směrem dolů a do vaginy zavedený prst kontroluje přeměnu deflexe ve flexi. V další práci *Příspěvek k technice dekapitace hákem Braunovým,* podává opět své zkušenosti a doplňuje její techniku radou, aby tam, kde není možno zavésti *Braunův* hák přes přední plochu krku plodu, byl zaveden přes zadní stranu, což se daří snadněji.

Řadu těchto originálních prací přerušuje kasuistická práce *Tři případy ruptury dělohy za porodu,* v níž řeší otázku vzniku ruptury s hlediska soudního lékařství, otázku diagnostiky a vytyčuje therapeutické zásady a pak statistická studie *O vitalitě předčasně narozených dětí.* Současně s vydáváním těchto menších publikací pracuje *Ostrčil* na prvním svém monografickém díle *O vedení porodu při úzké pánvi,* které vyšlo r. 1905 a je podkladem jeho habilitace, k níž dochází 1. června 1907. *Ostrčil* řeší velmi důležitou otázku, opíraje své zkušenosti o velký počet porodů vedených na klinice *Rubeškově.* Na podkladě těchto zkušeností podává pak jednotlivé směrnice, jak vésti porod při různých stupních zúžené pánve. Tato práce, opírající se o 1490 porodů při úzké pánvi, jest neobyčejně hodnotná a pro tehdejší dobu svými cennými závěry velmi záslužná.

Za habilitační přednášku zvolil si *Ostrčil* thema: *Význam mikroflory ženských genitálií pro autoinfekci za porodu.* Na podkladě rozsáhlé literatury srovnává výsledky vyšetřování poševního sekretu těhotných a nedělek, a hlavně si všímá otázky výskytu streptokokka. Tato otázka zajímala jej nadále po celý život, a když sám nemohl pro nedostatek času

v thematu pokračovati, dal jej řešiti svým spolupracovníkům. Jeho zájem o ni potvrzuje *Příspěvek k biologii streptokokka z genitálií těhotných žen,* společně poblikovaný s Dr. *Průškou* r. 1908.

Poté v oboru porodnictví nastává pausa, vyplněná pracemi z oboru gynaekologie a zejména budovatelskou činností, když v r. 1919 je jako řádný profesor povolán ke zřízení a vedení porodnické a gynaekologické kliniky v Brně. Tento úkol přijímá s energií, houževnatostí jemu vlastní a svým organisačním talentem buduje skvělý ústav, který se mu stává zdrojem rozsáhlé vědecké činnosti. A tak vychází z jeho pera v r. 1923 zase porodnická práce *O subkutanní symfysiotomii.* V Čechách začal prováděti tuto operaci prof. *Rubeška* r. 1892. Operoval 15 případů s výborným výsledkem. S odstupem doby, když byl poznán osud operovaných, nastalo vystřízlivění. Proto *Ostrčil* ve své práci podle výsledků různých autorů a svých vlastních zkušeností podal rozumné zásady, kdy je možno této operace použít. A znovu se vrátil r. 1925 k tomu předmětu, když měl vlastní zkušenosti u 30 případů této operace, kterou prováděl na brněnské klinice. Přitom popsal svou vlastní modifikaci. V r. 1924 napsal *Kritiku Kiellandových kleští,* které byly některými porodníky doporučovány i pro venkovskou praxi. Ostrčil je zavrhuje pro těžká poranění, a to tím spíše, když máme po ruce jiné druhy kleští, které tento nebezpečný nástroj úplně nahradí.

Po uveřejnění dvou menších publikací *O významu Wassermannovy reakce pro porodnictví* a *O léčení horečky omladniční* v r. 1924, přikročil *Ostrčil* po důkladné přípravě k vydání své druhé velké monografie *Úvod do porodnické praxe,* kterou předložil veřejnosti v r. 1925. Na tomto svém oblíbeném díle pracoval *Ostrčil* již léta a postupně zpracovával

kapitoly, v nichž shromažďoval své zkušenosti, získané dlouholetou porodnickou praxí. Základem mu bylo dílo jeho učitele *Rubešky,* ale své učebnici snažil se dát osobní ráz, aby v ní spojil všechny složky didaktické, doplněné poznatky a zkušenostmi klinickými. Tak vytvořil, co bylo jeho přáním, porodnickou učebnici analytickou. Rychlé rozebrání prvního vydání svědčilo o příznivém přijetí a vedlo v r. 1929 k druhému vydání, které se rychle rozšířilo mezi lékaři a hlavně studentstvem, kterému *Ostrčil* tímto dílem značně usnadnil studium porodnictví.

V r. 1925 opouští Brno, vrací se do své rodné Prahy, aby převzal svou mateřskou II. porodnickou kliniku po prof. *Rubeškovi.* Přichází z lepšího do horšího. Čekají na něho nesčetné obtíže, když vedle své činnosti učitelské a vědecké musí se starati o zdokonalení starého ústavu porodnického v Zemské porodnici a o zřízení nové II. kliniky gynaekologické v Pražském sanatoriu v Podolí. Během těchto starostí obhajuje r. 1926 prioritu *Rubeškova* hmatu ve spisu *O určování poměru hlavičky k pánvi v těhotenství a za porodu zevními a vnitřními hmaty.* Tento hmat byl připisován *Piskáčkovi,* ač *Rubeška* již dříve tomuto důležitému hmatu učil a ve své učebnici mu věnoval příslušnou kapitolu.

Mnoho věnoval *Ostrčil* problému, jak prospěti trpícím rodičkám, jak zkrátiti jejich utrpení na míru nejmenší a zmírniti bolesti porodní. Dlouholetým studiem podařilo se mu vypracovati methodiku, kterou uveřejnil pod názvem: *O zkrácení délky normálního porodu* (r. 1924). Jeho methoda záleží ve včasném protržení vaku blan při rozvinutém hrdle, v digitálním rozšíření branky a v intravenosní injekci pituitrinu. Zdůrazňuje, že je v moci zkušeného porodníka bez nebezpečí pro matku a dítě porod zkrátiti. Druhému cíli, t. j. tišiti a mírniti porodní bolesti, jsou věnovány práce

z r. 1927, v nichž uvádí svůj přípravek Metralgin a pak Neometralgin, jimiž dociloval pro rodičku příjemného mrákotného stavu. V r. 1934 pak podává kritiku a své zkušenosti s rychlým ukončením porodu methodou *Delmasovou,* která se ve Francii tak rychle rozšířila. Po dobrém uvážení ji doporučuje jen ve výjimečných případech, udává nebezpečí lumbální anaesthesie, poukazuje na hluboké ruptury hrdla děložního, zamítá obrat a rychlou extrakci pro ukončení porodu. Modifikuje ji tak, že nechává plod poroditi spontánně, případně urychluje porod intravenosní injekcí pitocinu nebo jej ukončuje kleštěmi. Své credo v této otázce vyslovil pak v r. 1934 ve Spolku českých lékařů v přednášce na paměť prof. Dr. *Thomayera: O lékařském vedení porodu.*

Posledním jeho dílem porodnickým byla trojdílná učebnice *Porodnictví pro lékaře a mediky,* kterou vydal v r. 1939 až 1941 se svými spolupracovníky. Věnována je památce nezapomenutelného učitele a mistra porodnictví prof. Dr. *Rubešky. Ostrčil* zanechal touto učebnicí neocenitelný odkaz, který bude pilířem porodnictví řadě dalších českých porodníků. Veliký význam, který přikládá učebnici porodnictví, vyplývá nejlépe z jeho předmluvy k I. dílu: „Je-li samozřejmé, že všechny obory lékařství mají míti učebnice, platí to zvláště pro porodnictví. Porodnictví je totiž nejdůležitější preventivní složkou lékařství, ježto umění porodnické zachovává zdraví matkám-ženám v jejich životním rozkvětu při velkém generačním úkolu a zachraňuje životy tisícům novorozených dětí, při jejich vstupu do života. Porodnictví je tak základ pro každý národ a stát. Je tedy nutno, aby každý lékař praktik umění porodnické dokonale ovládal."

Vědecké práce *Ostrčilovy* v oboru *gynaekologie* můžeme rozděliti nenásilně v několik skupin.

Gynaekologie začínala *Ostrčilovi* narozením děvčete a jeho

fysiologií. A fysiologie ženy táhne se jako červená nit velkou řadou jeho prací. Nehleděl totiž na novorozence jako na porodnickou přítěž, nýbrž zdůrazňoval správné chápání novorozenecké péče zvláště po stránce výživy jako jednu z nejdůležitějších podmínek profylaxe ženských chorob. Vždyť často se setkává lékař v době puberty s děvčetem, jemuž pomáhal na svět. Fysiologie ženy byla mu podnětem nejen vědeckých, nýbrž i populárních přednášek a prací. Z vědeckých sluší jmenovati: *Vzájemný vztah mezi cyklickými změnami sliznice děložní a corpus luteum,* publikovanou společně s *Bittmannem* r. 1923 a práci *O vlivu extirpace žlutého tělíska na dostavení se menstruace* z r. 1924. Tyto dvě práce, v nichž prokázal, že se ovulace neodehrává v pravidelném časovém termínu mezi dvěma menstruacemi, byly mu základem pro jeho pevné stanovisko vůči theorii *Oginově* a *Knausově,* o fysiologické plodnosti a neplodnosti u ženy, kterémužto problému věnoval práce z r. 1934 a 1935, v nichž dokázal, že není možno mluviti u ženy o fysiologické sterilitě. Uznává sice intermenstruální optimum a postmenstruální a praemenstruální pessimum, ale nikoliv dobu absolutní sterility. S fysiologií jsou úzce spjaty jeho práce o žlázách s vnitřní sekrecí. Důležitost tohoto vědního úseku dokázal tím, že s *Pelnářem* napsal kapitolu o vnitřní sekreci do svého *Úvodu do gynaekologické praxe* v r. 1922 a od té doby vždy věnoval v zimním semestru několik přednášek této otázce. V r. 1931 přednáší ve Spolku českých lékařů: *Pokus o vysvětlení činnosti pohlavních ženských ústrojů a jejich poruch na podkladě hormonálním,* v r. 1936 pak v Zagrebu na první přátelské schůzce slovanských gynaekologů a klinik: *O vysvětlení činnosti ženských genitálií s hormonálního hlediska* a konečně vydává v r. 1935 v kursech pro praktické lékaře: *Hormonální léčení v porodnické a gynaekologické*

praxi. Prokazuje tím, že si vždy přál, aby se na klinice zkoušelo vše, co je nového a co odpovídá fysiologickým, přísně vědeckým základům, ježto pravdu najde jen ten, kdo hledá. Léčebné úspěchy jsou mu odměnou za tuto práci. Vycházeje ze snahy, ve své době ojedinělé, dnes všeobecně uznávané, vykládá hygienu ženy i problémy hormonální, laikům dosti těžko přístupné, na populárních přednáškách v universitních extensích, v dělnických sdruženích, sestrám Červeného kříže a po světové válce pak nejširší veřejnosti v rozhlasu. Opět tu vychází z péče o novorozené děvče a sleduje jeho vývoj k pubertě, vykládá o těhotenství, správném vedení porodu, šestinedělí, zdůrazňuje sexuální problémy, význam kapavky.

Problém *výtoku* z ženských rodidel a *kapavky* je přechodem k *Ostrčilovým* pracím o jednotlivých pathologických gynaekologických stavech. R. 1909 publikuje práci o *Fluor albus, jeho význam klinický a therapie,* v níž vytyčil diagnosu a therapii jednotlivých forem této ženské choroby od dětství až do stáří, upozornil na význam kapavky, na fluor, souvisící s porodem, na endometritis glandularis hyperplastica a přičinil therapeuttický návod. Kapavka a její léčba konservantivní i chirurgická v gynaekologii je předmětem jeho práce v *České dermatologii* z r. 1921. Zde se projevuje jeho kritický konservatismus při léčbě adnexálních zánětů, který souborně vyjádřil na II. kongresu Chirurgické a gynaekologické společnosti v r. 1923. Varuje před neuvážlivým spěchem operovati, přísně indikuje operaci zánětlivého tumoru adnex vůbec. Upozornil, jakou metlou a živou výčitkou svědomí může býti operatérovi nemocná, která po operaci tvrdí, že trpí dále a že její stav je horší než před operací. Vítá zvýšenou opatrnost před předčasným operováním a zdůrazňuje, že právem nabývá převahy po operativní vlně z konce minulého století dnešní konservatismus. Je jistě dů-

ležité i dnes, téměř po čtvrt století, připomenouti toto stanovisko, když vídáme, jak někteří operují zánětlivé nádory adnex naprosto v nevhodnou dobu. K otázce se vrátil r. 1936 přednáškou *Beitrag zur Diagnostik der entzündlichen Adnextumoren* (Erste Tagung der Gynaekologen der tschechoslovakischen Republik, Franzensbad), v níž dochází k závěru, že čím přesnější diagnosa a zjištění etiologie zánětu, tím je lépe možná therapie. A opět ukazuje, jak velký význam praktický má správná diagnosa a léčení zánětlivých chorob adnex tím, že vydává v r. 1936 se svou školou v kursu pro praktické lékaře: *Dnešní stav léčení zánětlivých onemocnění adnex děložních.*

Další skupina prací se týká gynaekologického příznaku *metrorrhagia.* Jsou to práce o klinice a pathologii krvácení, jimž je dán souborný výraz jeho referátem na I. sjezdu Čes. společnosti gynaekologické a porodnické v Praze r. 1935. Cítí obtíže klasifikace jednotlivých stavů, charakterisovaných krvácením a ačkoliv uznává *Schröderův* rozvrh jako úplný a logický, přece mu není zcela přehledný, protože se v jeho jednotlivých bodech opakují tytéž pathologické stavy. Proto zařadil do přehledu pathogenesy děložní krvácení ve tři skupiny: 1. metrorrhagia functionalis, která zaujímá případy krvácení podmíněného poruchou činností vaječníků nebo jiných endokrinních žláz, 2. metrorrhagia puerperalis, která má vztah k těhotenství, k porodu a šestinedělí, 3. metrorrhagia pathologica, zaviněná buď zánětem dělohy, nebo nádory nebo cirkulačními poruchami a pod. Dále v tomto referátu, cítě potřebu naznačiti rázem, jedním slovem typus krvácení, navrhl terminologii vyznačující přesně a správně frekvenci, kvantitu a periodu krvácení.

Do této skupiny prací patří zařaditi *Ostrčilovy* publikace o léčení děložních *myomů* a *rakoviny.* Myomům děložním

věnoval přehledné sdělení, publikované v r. 1928 (Liječnički vjesnik), pak r. 1925 práci *Radiumbehandlung der gutartigen Frauenkrankheiten,* v r. 1935 Zprávu pro I. kongres Č. gynaekologické a porodnické společnosti a konečně 1938 na mezinárodním gynaekologickém sjezdu v Amsterdamu podal *Kritiku léčení myomů neoperativní methodou.* Ve všech těchto zprávách jeví se *Ostrčil* jako gynaekolog přísně indikující therapii jak konservativní, tak operativní a v tomto případě pak operativní konservativní nebo radikální. Zvláště jest zdůrazniti, že hysterektomie je mu jen výjimečným východiskem při cervikálních myomech; u žen mladších raději vykonává supravaginální amputaci dělohy a ještě častěji postupuje co nejkonservativněji a provádí enukleaci. U mladých žen, u kterých není myom překážkou těhotenství a působí pouze zvýšené krvácení, dává přednost radiumtherapii, s výjimkou myomů submukosních, které nutno operovat. Opatrnost vůči operativním následkům vede jej k léčbě ozařováním u všech případů komplikovaných chorobou srdeční, plicní nebo jinou celkovou chorobou. S konservativní methodou, založenou na therapii extraktem varlete, mammy, pitocinem a efetoninem, dosáhl *Ostrčil* pozoruhodných úspěchů, o kterých referoval na zmíněném mezinárodním sjezdu v Amsterdamu. Myomy byly dokazatelně brzděny ve vzrůstu, nepůsobily metrorrhagii a pacientky unikly operaci.

Za druhé patří do této skupiny děložní karcinomy se zvláštním zřetelem k therapii ozařováním. Co se týče tohoto způsobu léčby, můžeme říci, že *Ostrčil* byl spolu s *Rudolfem Jedličkou* průkopníkem therapie ozařování v naší vlasti. Od r. 1913, kdy vychází první jeho práce: *O léčení roentgenovými paprsky a mesothoriem v gynaekologii,* sleduje *Ostrčil* ustavičně tuto otázku až do své smrti pracemi, v nichž

jednak vykládá biologický a fysikální podklad léčby zářením, jednak léčebný postup a léčebné výsledky; 23 prací věnuje tomuto problému. Stále více a více můžeme pozorovati, že se stává přívržencem radikální therapie karcinomu děložního, ježto doporučuje operaci s následným ozářením, pokud jde o operabilní případy a radikální ozáření u případů operabilních i inoperabilních. Tvrdí, že léčba ozařováním bude rozhodně s lepším výsledkem soupeřiti léčbě operativní jen tenkráte, když budou léčeny roentgenem a radiem i případy operabilní a ne pouze inoperabilní, nad nimiž operatér udělal kříž. Jeho dobré výsledky, o kterých podal zprávu nejen naší lékařské veřejnosti, nýbrž i v zahraničí na sjezdu v Poznani r. 1933, v Zürichu r. 1934, v Toulouse r. 1937 a ve Strahlentherapii r. 1936, ho opravňovaly k jeho léčebnému postupu. Jeho názory v této otázce byly i za hranicemi plně uznávány a návrh léčby olejovou emulsí wolframu, aktivovanou radiovou emanací, byl právě na sjezdu v Toulouse předmětem živého zájmu. Problém rakoviny byl *Ostrčilovi* samozřejmě zdrojem četných publikací a proslovů, v nichž nejširší veřejnost upozorňoval na zákeřnost choroby a vštěpoval víru v uzdravení, přijde-li pacientka včas k léčení do odborného ústavu. Zanedbané případy nezhojitelné rakoviny tanuly mu na mysli, když jako předseda Spolku pro zkoumání a potírání zhoubných nádorů spolu se zemřelým svým žákem prof. *Dr. Novákem* buduje Radioléčebný ústav při nemocnici na Bulovce a zakládá Ligu proti rakovině. Tento čin zachová u trpících věčnou jeho památku.

Další skupina prací, jíž celý život věnoval ustavičnou pozornost, se týká problému *bolesti,* který se ostatně již obrážel i v pracích týkajících se tišení bolestí za porodu. Do této skupiny lze zařaditi práce o mimoděložním těhotenství a bolesti lokální i vzdálené v klinickém obrazu tohoto patho-

logického stavu. Po první theoretické práci *Příspěvek k mikroskopické anatomii tubárního těhotenství* z r. 1904, kasuistickém sdělení z r. 1910, diferenciálně diagnostickým z r. 1924 a 1931, dochází konečně r. 1936 ku práci *O důležitosti bolesti vzdálené od dutiny pánevní pro diagnosu mimoděložního těhotenství* a ukazuje na správné zhodnocení frenikového symptomu při diferenciální diagnose. Při tom nezapomíná na všechny běžné známky a zvláště zdrazňuje zkusmou punkci Douglasu, mikroskopické vyšetření punktátu a nález morušově změněných erythrocytů jakožto bezpečný příznak nitrobřišního krvácení při mimoděložním těhotenství.

Živý zájem *Ostrčilův* se upínal však také k otázkám lékařsky sociálním. Dokládají to jeho práce, přednášky a diskuse o potratu a umělé regulaci porodnosti. V r. 1911 ujímá se ve Spolku českých lékařů v Praze slova *O indikacích k přerušení gravidity,* znovu pak v r. 1925 a v r. 1932 a pak v r. 1937 na sjezdu Č. společnosti gynaekologické a porodnické v Brně, vždy je zastáncem přísně lékařských indikací a nesouhlasí se směry, které zejména po světové válce se snažily o umožnění umělého potratu a vždy vytyčoval neblahé následky legalisovaného potratu, o nichž byly zprávy z cizích států. Stejně negativně se však stavěl ke snahám o zvýšení populace a spíše přál myšlence usměrnění porodnosti podle eugenických zásad; dával přednost jakosti před počtem. Z toho důvodu založil při gynaekologické klinice sexuální poradnu, v níž se dostávalo ženám kolísajícím v životních otázkách, příslušné sexuální a sociální porady. Tímto praktickým zařízením dokázal, že gynaekolog má být i biologem, sexuologem a sociálním poradcem.

Odraz všech vědeckých prací *Ostrčilových* a jeho bohatých zkušeností v oboru gynaekologie, je uložen podobně

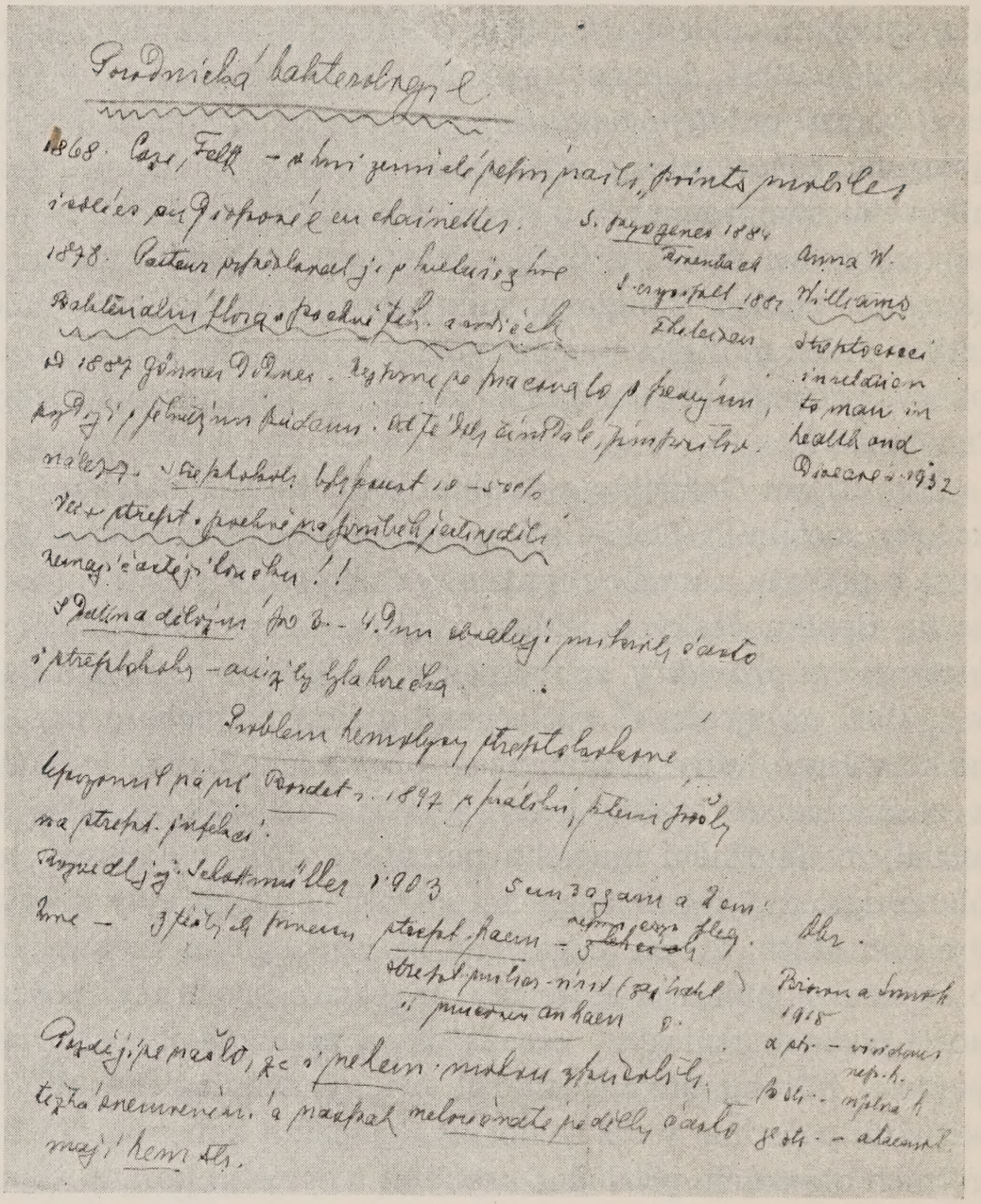

Ukázka rukopisu Prof. Dr. Antonína Ostrčila

jako v učebnici porodnictví v učebnicích gynaekologie. Vesměs jsou psány stylem a originálním pojetím tak, že byly přístupné studujícím začátečníkům, ale také vítané praktikům i odborníkům. Z pera z gynaekologie nehabilitovaného *Ostrčila* vychází v r. 1912 *Úvod do gynaekologické praxe,* v r. 1922 druhé vydání této knihy, v r. 1923 *Operativní gynaekologie* a v r. 1933 *Klinická gynaekologie.* Nejlepším dokladem oblíbenosti jeho učebnic bylo brzké jejich rozebrání, takže se připravoval k vydání systematické učebnice gynaekologické. Zvláštní, osobité uspořádání jeho učebnic, založené na praktických, klinických potřebách, je charakteristicky odlišuje od typu běžných učebnic a jest jejich předností. Jasným výkladem, lehkým slohem a uspořádáním látky, poutá autor bezpečně čtenářovu pozornost. Dobře chápeme, že *Ostrčilův Úvod do gynaekologické praxe* našel oblibu i za hranicemi a byl přeložen do srbštiny. *Operativní gynaekologie* nepodává pouze suchý přehled gynaekologických operací, nýbrž je obrazem *Ostrčilova* operativního počínání, jeho opatrnosti, indikační přísnosti, přesného výkonu a výběru method.

Ke konci můžeme snad tvrdit, že není náhodou, že poslední tři práce, napsané již v těžké nemoci, se týkají tří oblíbených úseků gynaekologie. Jednak kniha *Náhlé i vleklé poruchy břišní u ženy,* věnovaná nejmilejším čtenářům-praktikům, kniha bystrého, diagnostického návodu, za druhé práce *O dnešním stavu léčení ženských chorob,* v níž podává resumé svých životních názorů a konečně *Několik obecných poznámek o bolesti,* psaných v době, kdy tolik trpěl mučivými bolestmi způsobenými chorobou, jíž vypověděl zásadní boj. V této poslední práci není však paradoxem, jímž si pro sebe sama několik dnů před smrtí vysvětlil účelnost bolesti: „Bolest existuje proto, aby se člověk nebál smrti." Nebál se

smrti a proto platí o něm slova básníka: „Každý se bojí smrti, jen tvůrčí umělec se jí nebojí; jeho nesmrtelnost není nadějí, je jistotou. Krásnější součást své podstaty, pomník blažených tvůrčích chvil, zanechá potomstvu."

Ostrčil byl vědec-tvůrce, jehož přínosy a zásluhy ocení ještě plněji budoucnost.

*

Znám nemnoho tak působivých *učitelů,* jako byl profesor *Ostrčil.* Jeho přednášky byly ucelené kapitoly nejen vymezeně gynaekologické a porodnické, týkající se běžných otázek v učebnicích podávaných, nýbrž obsahovaly hlavně poznatky, jež student právě v učebnicích nenajde. Rozšiřovaly se do oboru biologie, biochemie, pathologické fysiologie, jak toho vyžadovaly nové směry ve vědeckém bádání, byly to osobní filosofické úvahy o lékařské ethice, o bolesti, o oprávnění bezbolestného porodu, o významu lékařství atd.

Vědecká hodnota jeho prací, hloubka a šíře odborných znalostí, dokonalé vystoupení a přednes, nám vysvětluje *Ostrčilovy* úspěchy na domácím a na mezinárodním foru, jak v písemnictví, tak na lékařských sjezdech. Svědčí o tom lichotivá pozvání do Bělehradu, do Záhřebu, do Toulouse a Amsterdamu. Účastnil se všech sjezdů Všeslovanského lékařského svazu a byl zvolen předsedou šestého sjezdu pro zásluhy o tuto instituci. Jeho činnost ve vědeckých a sociálně zdravotních spolcích je důležitou složkou jeho působnosti. Široké a dalekosáhlé jsou *Ostrčilovy* činy *organisační.* Pro tento druh práce měl obzvláštní dary. Přesně logicky promyšlený plán, houževnatost jíti za svým plánem do konečného uskutečnění. Mimo již vzpomenuté vybudování brněnské a pražské kliniky, buďtež z jeho zásluh na tomto

poli jmenovány: vybudování radioléčebného ústavu, založení Ligy proti rakovině, časopisu Acta radiologica et cancerologica bohemica, účast na založení Slovanské gynaekologické společnosti, uskutečnění pracovních schůzek slovanských gynaekologů kliniků, sexuální poradna a klinické kursy pro praktické lékaře.

Život *Ostrčilův* byl ve znamení práce. Ani nejtěžší rány osudu ho nemohly od ní oddáliti. Říkával: „Při největší bolesti musíte pracovat. Život jde dál."

Vědecké publikace:

1. *O pruhovaném svalstvu ve stěně plicní bílé myši.* R. Č. akad. 1895.
2. *Sepsis pneumokokková.* Čas. lék. č. 1898.
3. *Příspěvek k etiologii a anatomii puerperální eklampsie.* Sborník klin. 1899.
4. *Několik zajímavějších případů porodnických.* Wiener klin. Rundschau 1902.
5. *O polohách obličejových.* Sborník klin. 1901, něm. Wiener klin. Rundschau 1903.
6. *O kleštích v porodnické praxi.* Čas. lék. č. 1902.
7. *O rychlém rozšíření hrdla děložního za porodu.* Čas. lék. č. 1903, něm. Zbl. Gyn. 1903.
8. *Jakým způsobem možno si v některých případech usnadniti embryotomii?* Lékařské rozhledy 1903.
9. *Ein Fall von Fistula cervico-vaginalis, bei welchem der Entstehungsmodus direkt beobachtet wurde.* Zbl. Gyn. 1903.
10. *Příspěvek k léčbě eklampsie.* Thomayerův sborník 1904, něm. Archiv f. Gyn. Bd. 67.
11. *Rektifikace obličejových poloh zevními hmaty.* Čas. lék. č. 1904. Zeitschr. f. Gyn. 1904.

12. *Tři případy ruptury dělohy za porodu.* Čas. lék. č. 1904.
13. *Příspěvek k technice dekapitace hákem Braunovým.* Lék. rozhledy XIII.
14. *Příspěvek k mikroskopické anatomii tubárního těhotenství.* R. Č. akad. 1904.
15. *O vitalitě předčasně narozených dětí.* Čas. lék. č. 1904, Monatschrift f. Geburtshilfe 1905.
16. *O vedení porodu při úzké pánvi.* Monografie, Grossman-Svoboda, 1906, Praha.
17. *O vaginální mikroflóře.* Čas. lék. č. 1907.
18. *Příspěvek k biologii streptokokka z genitalií těhotných žen.* S Dr. *Průškou.* Čas. lék. č. 1908.
19. *O nutných reformách porodnické praxe.* Čas. lék. č. 1909.
20. *O chirurgických proudech v porodnictví.* Čas. lék. č. 1909.
21. *Fluor albus, jeho klinický význam a léčení.* Čas. lék. č. 1910.
22. *Případ ovariální gravidity.* Čas. lék. č. 1910.
23. *Retrouterinní haematokela následkem ovariální gravidity.* Čas. lék. č. 1910.
24. *Příčný řez Pfannenstielův při operacích gynaekologických.* Čas. lék. č. 1910.
25. *Vývin uteru sysla za březnosti.* S prof. *Völkrem.* R. Č. akad. 1910/11.
26. *O indikacích ku přerušení gravidity.* Čas. lék. č. 1911.
27. *O ideálních cílech porodnictví.* Rev. neuropsychopath. 1912.
28. *Příspěvek k histogenesi embryomů vejcovodu.* Sborník lék. 1913.
29. *O léčení paprsky Roentgenovými a radiem.* Čas. lék. č. 1913.
30. *O léčení paprsky Roentgenovými v gynaekologii.* Čas. lék. č. 1915.

31. *Problém gonorhey u ženy.* Č. dermatologie 1921.

32. *Úvaha o léčbě myomů.* Rozhl. chir. a gyn. R. 1922.

33. *O vnitřní sekreci a jejím poměru ke gynaekologii.* R. 1922.

34. *Vzájemný vztah mezi změnami sliznice děložní a corpus lut.* Čas. lék. č. 1923.

35. *O léčení rakoviny děložní radiovou emanací.* Prakt. lék. 1923.

36. *O subkutanní symphysiotomii.* Čas. lék. č. 1923.

37. *Kritika Kiellandových kleští.* Prakt. lék. 1924.

38. *O významu Wassermannovy reakce pro porodnictví.* Prakt. lék. 1924.

39. *O vlivu žlutého tělíska na dostavení se menstruace.* Čas. lék. č. 1924.

40. *O novějších poznatcích při mimoděložním těhotenství.* Čas. lék. č. 1924.

41. *O léčení horečky omladniční a jejich výsledcích.* Rozhl. chir. a gyn. 1924.

42. *O léčebných výsledcích zánětlivých adnex. nádorů.* Rozhl. chir. a gyn. 1924.

43. *Tuberkulosa a těhotenství.* Čas. lék. č. 1925.

44. *O operativní technice při vesikovaginální interposici uteru při jeho prolapsu na mé klinice.* Rozhl. chir. a gyn. 1925.

45. *Jaký vliv mají operace na dostavení se příští menstruace.* Rozhl. chir. a gyn. 1925.

46. *Případ operované dystopické ledviny.* Rozhl. chir. a gyn. 1925.

47. *Obsah gynaekologie.* Thomayerova sbírka 1925.

48. *Nynější stav radiumtherapie gynaekologické s retrospektivou a perspektivou na základě zkušeností klinických.* Čas. lék. č. 1926.

49. *Poznámka k operativní technice pupečníkových kýl.* Čas. lék. č. 1926.

50. *O určování poměru hlavičky k pánvi v těhotenství a za porodu zevními a vnitřními hmaty.* Čas. lék. č. 1926, něm. Zbl. Gyn. 1926.
51. *Hloubková therapie radiem v gynaekologii.* S Dr. *Novákem.* Čas. lék. č. 1926.
52. *O zkrácení délky normálního porodu.* Čas. lék. č. 1926.
53. *O výchově akušérek.* Prakt. lékař 1926.
54. *Pokusy o bezbolestný porod.* Čas. lék. č. 1927, něm. Der Schmerz 1927.
55. *O umělém vyvolání porodu na konci těhotenství.* Čas. lék. č. 1927.
56. *O vlivu nikotinu na organismus ženy.* Čas. lék. č. 1927.
57. *Abkürzung der normalen Geburt.* Wiener mediz. Wochenschrift 1927.
58. *Künstliche Einleitung der Geburt am Ende der Schwangerschaft.* Zbl. Gyn. 1927.
59. *O diagnostickém významu průběhu křížoděložních vazů.* Rozhl. chir. a gyn. 1927, něm. Zbl. Gyn. 1927.
60. *Zur Arbeit von Araya und Neumann: Die operative Behandlung der Nabelbrüche bei Fettbauch.* Zbl. Gyn. 1927.
61. *Úvodní slovo k léčbě ozařováním.* Věstník č. sjezdu přírodozpytců, lékařů a inženýrů, 1928.
62. *Léčba rakoviny děložní zářením.* Ibidem 1928.
63. *Die Radiumbehandlung der gutartigen Frauenerkrankungen.* Internationaler aerztlicher Fortbildungskurs f. Balneologie und Balneotherapie, 1929.
64. *Histologické změny sliznice děložní po ozáření radiem.* Rozhl. chir. a gyn. 1930.

65. *O diagnostických omylech při mimoděložním těhotenství.* Čas. lék. č. 1931.
66. *Několik slov k reformě vědeckých kongresů.* Čas. lék. č. 1930.
67. *Zpráva II. čes. gynaekologické kliniky o léčení karcinomů gynaekologických methodou Vanýskovou.* Čas. lék. č. 1930.
68. *Lékař a lázně.* Čas. lék. č. 1930.
69. *Referát o třetím dnu lázeňském v Karlových Varech.* Čas. lék. č. 1930.
70. *K otázce rozdělení chirurgicko-gynaekologické společnosti.* Čas. lék. č. 1930.
71. *Výsledky léčení karcinomu děložního radiem.* Čas. lék. č. 1930.
72. *Treatement with Radium of gynaecological cases.* Harefuah, 1931.
73. *O významu státního ústavu pro vzdělání a výcvik porodních asistentek v Pardubicích.* Pamětní spis v. v. okres. nemocnice v Pardubicích, 1931.
74. *Anwendung langdauernder radioaktiven Induktionen in der Medizin.* Něm. Strahlenther. B. 42-1931, polsky Nowotwory, Tom. VI. Nr. 2. 1931.
75. *Pokus o vysvětlení činnosti pohlavních ženských ústrojí a jejich poruch na podkladě hormonálním.* Čas. lék. č. 1931.
76. *O profylaxi gynaekologických chorob.* Prev. lékařství 1931.
77. *Ueber die diagnostische Bedeutung der Hysterosalpingographie.* Wien. m. W. 1931.
78. *Zur Frage der Kolpopoesis durch Hauttransplantation nach Thiersch.* Zbl. Gyn. 1931.
79. *Organisace boje proti rakovině.* Prakt. lékař 1932.
80. *Veřejné finance a zdravotnictví.* Prakt. lék. 1932.

81. *Demonstrace vaginálních plastik z laloku kožního.* Rozhl. chir. a gyn. 1932.

82. *O sadašnom stavu radiumtherapie naročito ginekološke i nevoj celischodnoj organisaciji.* Srpski archiv, 1932.

83. *Les résultats de la radiumthérapie du cancer utérin.* Les Cahiers de radiologie. 1932.

84. *Příspěvek k léčení pyelitis gravidarum.* Čas. lék. č. 1933.

85. *Kritika učebnice Pachner-Bébr: Učebnice pro porodní asistentky.* Čas. lék. č. 1933.

86. *O léčebné methodě ozařováním na II. gynaekologické klinice.* IV. sjezd Všeslovanského lékařského svazu v Poznani, 1933.

87. *Ueber die Schnellentbindung nach Delmas.* Zbl. Gyn. 1934.

88. *Je u ženy fysiologická neplodnost?* Čas. lék. č. 1934.

89. *O dnešním stavu organisace boje proti rakovině.* Čas. lék. č. 1934.

90. *O lékařském vedení porodu.* Thomayerova sbírka, 1934.

91. *O rychlém rozšíření dělohy za porodu podle Delmase a o naší modifikaci této methody.* Rozhl. chir. a gyn. 1934.

92. *L'accouchement médical.* Revue fran. Gyn. 1934.

93. *O hydrotubaci.* Čas. lék. č. 1934.

94. *Diskuse o populačním problému.* Čas. lék. č. 1934.

95. *Nos résultats de la radiumthérapie du cancer utérin.* IV. mezinárodní kongres radiologů a roentgenologů v Zürichu, 1934.

96. *L'état actuel de la lutte anticancereuse en Tchécoslovaquie.* Ibidem 1934.

97. *O dnešním stavu léčení rakoviny.* Čas. lék. č. 1934.

98. *O významu lékařství.* Věstník č. lék. 1935.

99. *Pathogenesa krvácení ze ženských rodidel.* Rozhl. chir. a gyn. 1935.

100. *Naše zkušenosti s léčením benigních metrorrhagií radiem.* Ibidem.

101. *Poznámky k otázce fysiologické neplodnosti ženy.* Ibidem.

102. *Hormony s obecného hlediska. Léčení hormony v gynaekologii.* 1935. Kurs.

103. *Jednotlivé endokrinní žlázy.* Ibidem.

104. *O kulturním významu všeslov. svazu mediků.* Věstník lék. č. 1935.

105. *Beitrag zur Diagnostik der entzündlichen Adnextumoren.* Franzensbad, 1935.

106. *O vysvětlení činnosti ženských genitálií s hormonálního hlediska.* Čas. lék. č. 1936.

107. *Objašnjenje fiziologiških pojava ženskog genitala s hormonalnog gledišta.* Liječnički Vjesnik, 1936.

108. *O důležitosti bolesti vzdálené od dutiny pánevní pro diagnosu mimoděložního těhotenství.* Čas. lék. č. 1936.

109. *Organisierung der Krebsbekämpfung in der Tschechoslowakei.* Strahlenth. 1936.

110. *Referát o V. sjezdu Všeslovanského svazu lékařů v Sofii 1936.* Čas. lék. č. 1936.

111. *Etiologie, průběh a diagnostika zánětů adnex.* IV. Kurs 1936.

112. *Celkový přehled léčby adnexitid.* IV. Kurs 1936.

113. *Les résultats de la radiothérapie du cancer du col utérin obténus à l'aide des injections d'une émulsion huilleuse de Wolfram activée par l'émanation dans les paramètres.* Revue fran. gyn. 1937.

114. *Diskuse o neplodnosti.* Č. gyn. 1937.

115. *O dnešním stavu boje proti rakovině hrdla děložního.* Čas. lék. č. 1938.

116. *Kritik der Myombehandlung mit der Angabe eigener nichtoperativen Methode.* International congres voor verloskunde en gynaekologie — Amsterdam, 1938.
117. *Referát o mezinárodním gynaekol. sjezdu v Amsterodamu.* Čas. lék. č. 1938.
118. *Několik obecných poznámek o bolesti.* Čas. lék. č. 1941.
119. *Dvě vzácnější demonstrace gynaekologické.* Čas. lék. č. 1941.

Monografie:

1. *O vedení porodu při úzké pánvi.* Praha, 1906.
2. *Hygiena ženy.* Praha, 1912.
3. *Úvod do gynaekologické praxe.* Praha, I. vyd. 1912, II. vyd. 1922.
4. *Operativní gynaekologie.* Praha, 1923.
5. *Úvod do porodnické praxe.* Praha, I. vyd. 1925, II. vyd. 1929.
6. *Uvod u ginekološku praxu.* Přel. Barjaktarovič, Beograd, 1931.
7. *Klinická gynaekologie.* Praha, 1933.
8. *Krvácení v gynaekologii.* Praha, 1938.
9. *Porodnictví pro lékaře — I. díl.* Praha, 1939.
10. *Porodnictví pro lékaře — II. díl.* Praha, 1940.
11. *Zdravověda a životospráva ženy.* Praha, 1940.
12. *Porodnictví pro lékaře — III. díl.* Praha, 1941.
13. *Náhlé i vleklé poruchy břišní u ženy.* Praha, 1941.

Populární přednášky a články příležitostné:

1. *Dříve než přijde lékař.* Sbírka lid. lékař. rozprav 1909.
2. *O hygieně ženy-matky.* Sbírka lid. lékař. rozprav. 1910.

3. *Hygiena ženy.* II. vydání, Praha 1921.
4. *Lékařova epištola k mladé dívce.* Čítanka pro měšť. školu, 1913.
5. *O vlivu války na některé porodnické poměry a názory.* Věstník por. bab. 1916.
6. *O základech výživy vzhledem k novorozencům.* Ibidem, 1917.
7. *Prof. Dr. V. Rubeška. K jeho 70. narozeninám.* Čas. lék. č. 1924.
8. *Z mých vzpomínek na prof. Dr. R. Jedličku.* Čas. lék. č. 1926.
9. *Otázka bezbolestného porodu.* Večer, 1927.
10. *Žena a veslařství.* Časopis pro vodní sporty, 1927.
11. *Žena po stránce tělesné i duševní.* Vychovatelská čítanka. Praha, 1931.
12. *Boj proti rakovině, zejména proti rakovině děložní ve XX. století.* Národní politika, 1931.
13. *Doc. Dr. Otakar Schulz.* Čas. lék. č. 1932.
14. *Kytice vzpomínek k šedesátinám přítele Pelnáře.* Čas. lék. č. 1932.
15. *Problém rakoviny.* Přítomnost, 1932.
16. *O ovlivňování porodnosti.* Národní politika, 1934.
17. *Jak možno působiti na porodnost.* Národní listy, 1934.
18. *O ovlivňování porodnosti.* Ženské noviny, 1934, Moravské noviny, 1934.
19. *O rakovině, zejména o rakovině děložní a o léčení rakoviny.* Propagační brožura: Boj proti rakovině.
20. *Organisace boje proti rakovině hrdla děložního.* Stát. zdrav. úst., 1931.
21. *O boji proti rakovině děložní.* Čsl. rozhlas, 1932.
22. *O vztahu nádorů k ženským chorobám.* Lékařský dům, 1932.
23. *Lze předejíti ženským chorobám?* Čsl. rozhlas, 1933.

24. *O biologickém podkladu léčení radiem.* Universitní extense, 1934.
25. *O ovlivňování porodnosti.* Spolek českých žen, 1934.
26. *Jak možno působiti na porodnost.* Tamtéž, 1934.
27. *O problému karcinomu.* Litomyšl, 1934.
28. *O cílech a úkolech gynaekologie.* Čsl. rozhlas, 1934.
29. *O ovlivňování porodnosti.* Brno, Husova škola, 1934.
30. *O staré a mladé generaci lékařské.* Brno, 1934.
31. *O bezbolestném porodu.* Čsl. rozhlas, 1934.
32. *O významu lékařství.* Valná hromada spolku č. mediků, 1934.
33. *O konstitučních typech.* Universitní extense, Praha, 1935.
34. *O fysiologické neplodnosti a ovlivňování porodnosti.* Tamtéž.
35. *Odpovědnost za zrození dítěte.* Dělnické sdružení v Bubenči, 1935.
36. *Pro zdraví venkovské ženy.* Agrární hygienický sjezd, 1936.
37. *Úvodní slovo k II. sjezdu Ochrany matek a kojenců.* 1936.
38. *O fysiologické sterilitě ženy.* Spolek č. mediků, Praha, 1936.
39. *Vliv kapavky na ženské choroby.* Tamtéž, 1936.
40. *Vliv hormonů v ženském organismu.* Sestrám Červeného kříže, 1937.
41. *O dnešním boji proti rakovině v Československu.* Čs. rozhlas, 1938.
42. *O hygieně těhotenství vzhledem k populačnímu problému.* Sestrám Červeného kříže, 1938.
43. *O hygieně ženy.* Kurs sexuální poradny, 1938.
44. *O organisaci boje proti rakovině v ČSR.* Mor. Ostrava, ustavující schůze protirakovinného spolku, 1938.
45. *Zdravověda a životospráva ženy.* Melantrich 1940.
46. *Dr. Chvojka — pětasedmdesátník.* Čas. lék. č. 1940.

47. *Jak se rodilo dříve a nyní.* Věstník por. asistentek, 1941.
48. *O žádoucím vývoji stavu porodních asistentek do budoucna.* Věst. por. asist. 1941.
49. *Nekrolog prof. Dr. J. Saidla.* Čas. lék. č. 1941.

Domácí a zahraniční vyznamenání a styky s cizinou:

1. Řádný člen České akademie věd a umění.
2. Čestný člen České společnosti porodnické a gynaekologické v Praze.
3. Čestný člen Spolku čes. mediků v Praze.
4. Čestný člen Srpsko Lekarskog društva u Beogradu.
5. Čestný člen Interstate postgraduate Med. Assotiation of North America.
6. Čestný člen Societé franc. de Gynécologie.
7. Officier de la Légion d'Honneur.
8. Majitel řádu Sv. Sávy II. a III. třdy.
9. Majitel bulharského řádu Sv. Alexandra II. třídy.
10. Vládní delegát v mezinárodní unii protirakovinné v Paříži.

Spisovatel: JOSEF LUKÁŠ
Název díla: ANTONÍN OSTRČIL
Nakladatel: ČESKÁ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ
Tiskl: VLAD. BURDA, PRAHA-XIII
Písmo: NEWS IDEAL
Náklad: 1000 výtisků
Vyšlo: R. 1949
Vydání: I.
Cena: Kčs 20·-